

DRAUGAS

ANTROJI DALIS • 1962 - MAIRONIO - METAL, VASARIO 17 D. • FEBRUARY 17, 1962 • PART TWO

MOKSLAS • MENAS LITERATūra

KULTŪRINĖS VERTYBES UGDANT

Naujasis Kultūros Fondo pirmininkas aktualiais klausimais

Išrinkus naują ALB Tarybą, Fondo pradinis darbas. II-sis Kultūros Fondo pirmininku paskiriamas to tarybos narys kun. Stasys Šantaras. Užklaustas aktualiais Kultūros Fondo klausimais, pirm. kun. St. Šantaras atsakė į keletą klausimų, kurie, be abejo, bus įdomūs visiems kultūrinio gyvenimo besirūpinantiems.

— Visuomenė dar, gal būt, nevisiškai aiški Kultūros Fondo paskirtis ir jo tikslai. Ką, gerb. pirmininke, galėtumėt pasakyti šiuo reikalu?

— Kultūros Fondas yra JAV Lietuvių Bendruomenės Centro Valdybos padalinys. Jo uždaviniai ugdyti, globoti, reprezentuoti lietuvių kultūrinę vertę ir remti jų kūrimą. To tikslą siekdamas, Kultūros Fondas stengiasi sutelkti kuo daugiausiai lėšų ir jas kuo tikslingiausiai panaudoti — lituanistikos mokslo, grožinės literatūros, dailių menų, teatro, muzikos ir visų kitų kultūrinės paskirties leidinių išleidimui; kultūrinės veiklos, kultūrinio organizacijų ir paskirų kultūrininkų parėmimui; lietuvių kultūros paminklų apsaugai.

Kultūros Fondo valdybą patariamuoju organu yra Kultūros Fondo taryba, kuri yra sudaryta iš įvairių sričių kultūrininkų; jos pagrindinis uždavinys pramatyti kultūrinės veiklos gaires.

— Kiek yra žinoma, Kultūros Fondas paremia vadovėlių ir mokslo veikalų išleidimą. Kiek tokių veikalų išleista arba bent prie išleidimo prisidėta?

— Kultūros Fondo vienu uždaviniu yra leisti lituanistikos mokymams vadovėlius (juos aprobuoja LB Centro Valdybos švietimo Taryba), o taip pat ir mokslo veikalus. Iki šiol, medžiagiškai paremiant Ilinojaus Lietuvių Gydytojų Draugijos Pagelbiniam Moterų vienetui, Kultūros Fondas išleido V-jam skyriui vadovėlių Lietuvos laukai ir VIII-jam — Gintaras. Šiuo metu spausdinamas ir neužilgo pasirodys VI-jam skyriui dr. Šešplaukio Ten kur Nemunas banguoja. Taip pat yra išleisti prof. Vlado Jakubėno kūrybos du sąsiuviniai Liaudies dainos.

Lietuvių kalbos kultūrai ugdyti ir puoselėti yra leidžiama nepriklausomai Lietuvoje leisti Gimtoji Kalba. Šiais metais yra numatyta jos išleisti 4 sąsiuviniai.

Iš mokslo veikalų reikia ypač pabrėžti lituanistikos mokslui (lietuvių literatūros istorijai) labai svarbų ir vertingą a. a. prof. Vaclovo Biržiškos veikalą Aleksandryną. Tai senųjų lietuvių rašytųjų, rašiusių prieš 1865 metus, biografinės, bibliografinės ir biobibliografinės. Šio veikalas pirmasis tomas pasirodė 1961 metais, o antrasis jau atiduotas spausdinti. Chicagoje šio veikalas spaudos priežiūra (korektūros, lauzymu ir kt.) rūpinasi prof. dr. P. Jonikas; galutinę šio veikalų redakciją rūpina si prof. M. Biržiška. Šio trijų tomų monumentalus lituanistikos veikalas išleidimas bus pats svarbiausias Kultūros

kimės, kad vadovėlių pajamos turės apmokėti savo išlaidas. Bet čia pat iš kitos pusės gali tvirtinti, kad, pvz., Aleksandryną, nors ir yra didžios kultūrinės svarbos veikalas, duos aiškų piniginių nuostolių. Prašau neužmiršti, kad Aleksandryno trijų tomų išleidimas sieks keliolika tūkstančių dolerių.

Kultūros Fondas savo leidinius yra numatęs platinti per LB apygardų ar skyrių valdybas, o taip pat ir per veikiančius knygų platinimo centrus ar patikimus platintojus. Šiam reikalui jau dabar sudaromas smulkus leidinių platinimo planas.

— Kokia numatyta KF sąmata ir kaip numatoma sutelkti lėšas?

— Visiškai konkrečiai pasakyti dėl sąmatos šiuo metu, kažin ar būtų galima, nes gali iškilti tokių uždavinių, kurie gali pareikalauti nustumti į antrą vietą dabar planuojamus įgyvendinti uždavinius.

Yra numatyti įvairūs lėšų telkimo būdai. Iš jų reikia paminėti: narių įnašai, pajamos iš leidinių. LB Centro valdybos subsidijos, asmenų, draugų, įmonių ar įstaigų aukos ar dovanos, įvairių parengimų pa-

(Nukelta į 5 psl.)

Dr. Jonas Basanavičius
Portretas tapytas dail. Jono Sileikos „Draugo“ nuosavybė

Dr. Jonas Basanavičius

IŠ „AUŠROS“ PRAKALBOS

Kaip kiekvienas žmogus, atsimindamas savo gyvenimo bėgį, atsižūrėdamas atgal, mato ir numato, kas jis yra buvęs ir kuomi tapęs, supranta, dėl kokių savo ypatybių jis tapęs toks, o ne kitoks; taip ir visa mūsų giminė (tauta) turėtų atminti ir pažinti praėjusį laiką, kurį yra išgyvenusi šioje Lietuvos žemėje, ir visus laimingus ir nelaimingus atsitikimus, kurie šiokiu būdu padarė mūsų tautą tokia, kokią šiandien regime, ir ją pavedė tiems vargams, kuriuose gyvename.

Jau daug šimtų metų praėjo, kai paliovė Lietuvos giedrotose padangėse spindėjus žvaigždė, kuri tėvų tėvams švietė; tamsi, neperregima ūkana apsiaustė mūsų linksmą buvusią senovėje žemę; visokie vargai ir sunki ilga vergija išdildė iš mūsų atminties laimingesnio ir nevergiško gyvenimo atminimą; užmiršome kuomi senovėje buvome, ir tikt retoj dainoj ar pasakoj randi paminklą iš praeities mūsų...

Liko dar kalba garbinga, apie kurią galime drąsiai su mokytu vyru sakyti: „Die Sprache ist unsere Geschichte.“

Jei kiekvienas geras sūnus gerbia savo tėvus ir tėvų tėvus, tai ir mes, šių laikų lietuviai, turime sekti gerų senovės Lietuvos sūnų pavyzdį; todėl pirmą pirmiausia turime pažinti jų senovišką gyvenimą, būdą, darbą ir tikybą, jų darbą ir rūpesčius, nes jų gyvenimą pažinę, pažinsime geriau juos, o juos pažinę — ir patys save pažinsime.

Su Viešpaties pagalba mes kiek pajėgdami ir įmanydami triūsime, tos dūmos būdami, jog ir mūsų darbas gali būti naudingas.

Kaip aušrai auštant nyksta ant žemės nakties tamsybė, o kad taip jau prašvystų ir Lietuvos dvasia!

(„Aušra“, 1883)

NE TUO VARDU PAVADINTA KNYGA

Lietuvių išeivija Amerikoje pro socialisto akinius

VINCENTAS LIULEVICIUS

Stambią (daugiau 500 puslapių), gražiai išleistą ir tvirtai įrištą S. Michelsono knygą „Lietuvių išeivija Amerikoje“ malonu paimti į rankas. Be įžangos ir galinio priedo su dokumentacija knyga suskirstyta į aštuonias dalis, kurių šešios paskirtos Jungtinių Amerikos Valstybių lietuviams: išeivijos pradžia, krašto organizacijos, išeivijos spauda, išeivija ir Lietuva, didieji lietuvių centrai bei Amerikos lietuvių veikėjai. Iš likusiųjų dviejų dalių viena paskirta Kanados lietuviams, o kita — Pietų Amerikos lietuviams.

1. Ką nagrinėja

Tos didžiosios knygos dalys suskirstytos į skyrius: ieškant duonos ir laisvės, pirmosios kolonijos, pirmosios draugijos, muštynės bažnyčiose, kova už būvį, lietuviai žemės ūkyje, lietuvių socialistų vaidmuo, trys susivienijimai, laisvamanių sąjūdis, tautinė bažnyčia, Romos katalikai, progresyvių moterų susivienijimas, lietuvių darbininkų draugija, sandariečiai ir tautininkai, lietuviai siekia mokslo, srovų santykiai, lietuvių bendruomenė, pirmasis spaudinys, pirmieji laikraščiai... kiti leidiniai, išmirę laikraščiai, knygų leidėjai, spaudos draugija, išeivijos knygnešiai, išeivijos talka tėvynei, Amerikos lietuvių taryba, Balfas, žuvusios bendrovės, du skridimai Lietuvon, lietuvių brigada, perverimas ir išeivija, Baltimorės kolonija, Bostono lietuviai, Chi-

cagos lietuviai, Clevelando kolonija, Detroito lietuviai, Lawrence kolonija, Los Angeles kolonija, New Yorko lietuviai, Philadelphia, Pittsburgh, Pa., Worcester lietuviai, Waterbury, Conn., ir Amerikos lietuvių veikėjai.

2. Veikalo apimtis

Autorius, pakaltindamas kitus neobjektyvumą, sako: „Man rūpėjo ne viena grupė...“ (VIII psl.). Atseit, jis ryžosi parašyti objektyviai, apimant visas grupes, kurios srovės jos bebūtų. Tačiau tas ryžtas autoriui nepavyko įvykdyti, nes per visą ilgą veikalą jis tedėsto lietuvių socialistų veiklos istoriją, o kitas sroves tesumini tik tiek, kiek jos reikalingos socializmo veiklai išryškinti, o daug kur ir to nepadarė. Tik viena srovė — laisvamaniai — yra prie širdies (120 psl.), nes ji paruošė socializmui dirvą. „Greta Šliupo laisvamanių iški- lo aiškiai apsisprendę socialistai“ (162 psl.).

Ypatingas socializmo priešas yra Katalikų Bažnyčia, tad ir specialiam aprašui tautinėms bažnyčioms paskirta 8 puslapiai (127—134 psl.), protestantų — 2 su puse puslapio (135—137), o katalikų tik 3 puslapiai (138—140). Katalikų parapijų turtas (\$47,877,000.00) yra „milžiniška mūsų liaudžiai skriauda“ (134 psl.), o tautinių bažnyčių turtas (133 psl.) nepridėtas prie liaudies skriaudų. Mat, „tautinė bažnyčia dirba teigiamą darbą“ (134 psl.). Tačiau ir tautinė tik tuo pa-

kenčiama, nes „Ateis laikai, kada bažnyčių niekas nestatys, bet kol žmonės tebėra dar religingi ir nori bažnyčių, tai vėl turėti savą, tautinę bažnyčią...“ (129 psl.). Visame veikalas Katalikų Bažnyčia rašoma mažosiomis raidėmis.

Veikalui būtų buvę naudingiau, jei jis būtų padarytas visos lietuvių išeivijos Amerikoje veidrodžiu, kaip kad jis pavadintas. Arba būtų pavadintas lietuvių socialistų veikla Amerikoje ir tik tai ir tebutų nag-

(Nukelta į 2 psl.)

Kertinė Parasė

Argi tik vakarykštis sapnas?

Vasario šešioliktąją mūsų mintys visai natūraliai kryps ta praeitin, tačiau nepamirštant ir nūdienės tikrovės, tautai vedant pakartotiną kovą prarastai laisvei atgauti. Šiemet ši brangi šventė įgauna dar ir naują, specialų šiuo metu bruožą, minint Maironio gimimo šimtmetį. Tad įpras-tiniai politiniai net ir kariniai šios šventės akcentai šiemet minėjimuos nebus vieninteliai. Norint nenorint, reikės prisiminti ir kultūrinę anos kovos aspektą, įsikūnijusį kūrybiname Maironio žodyje, tautos kelyje į laisvę sverusį, gal būt, daugiau negu politiko išmintis ar kario narsa.

Tad ir labai sveikintinas visas tas mūsų kultūrininkų ir visuomenininkų subruzdymas šiuos metus paversti maironiniais metais, stengiantis išjudinti gerokai apatišką visuomenę Maironio sukakties minėjimais, jam dedikuotais literatūros vakarais, poezijos konkursais, išskirtiniais Maironio raštų leidiniais. Ir tai, mums rodos, yra kiekvienos kultūringos bendruomenės kelias, pagerbiant praeitį veiksmingais ir konkrečiais darbais dabartyje.

Tačiau iš tokio pozityvaus mūsų visuomenės nusiteikimo išsiskiria visa ironizuojantis, vienišas A. M. balsas sausio mėnesio „Margutyje“. Šių metų maironinio jubiliejaus nuotaką ir veiklą jis norėtų pavadinti, pasigriebdamas paties Maironio frazės, tik vakarykščių sapnu, lyg ir pats Maironis laikė didelę garbę savo plunksna paremti kažkada užgimsiančio A. M. tezes.

Deja, Maironiui tautos pra-eitis buvo jo įkvėpimo šaltinis. Ir ne koks svajingas romantiškas, o vyriškai veiklus, inspiruojas kūrybą ir kovą gyvenamoje tikrovėje. Mums rodosi, kad šitokioje potekstėje yra ir šių Maironio metų akcento prasmė, pavyzdys ir paskatas neužmerkti akių savam laike, kaip kad Maironis atviromis akimis žūrėjo savo laikų dabartin. Ir klystama, kai norima matyti čia tik vakarykštės dienos garbinimą. Gi ir ta vakarykštė diena nebuvo Maironiui keiksmazodinė sąvoka aplamai praeičiai žymėti, o tik taja praeičiai, kuri nusinėse bajorišką mūsų šviesuomenę lenkų kultūron. Šito nenučiuojant, Maironio posmų prasmė išverčiama lyg kailinių rankovė ir, žaidžiant žodžiais, skelbiamos spyglinės išvados.

Nenorėtume būti suprasti, jog čia pasisakome prieš naujų metodų ieškojimą mūsų visuomeninėje veikloje ar prieš šių dienų naujumus grožinėje kūryboje. Tačiau pats naujumas nėra jau savaiminė vertybė, priimama be jokios kritikos. Lenkų kultūra mūsų bajoriškai šviesuomenei praeities amžiuose buvo didelis naujumas. Ji akiai griebsė to naujumo, ir kas išėjo... Ar nesame kartais ir mes panašiam klystkelyje santykiuos su mus supančiomis kultūromis? Klausimas nereiškia izoliacijos piršimo. Būtų dar didesnė klaida. Klausimas yra tik skatinimas visa, kas laimais šios dienos žmonijos kultūros raidoje, apvaisinti kitų neturimais lietuviškos dvasios bruožais, be kurių mūsų kūryba būtų tik devintas vanduo nuo svetimo kisieliaus.

Panašioje grėsmėje yra ir lietuviškoji kūryba okupuotoje tėvynėje, „vyresniojo brolio“ artumoje. Tačiau, ačiū Dievui, tenykščių lietuvių kultūrininkų, ypač jaunimo, šita grėsmė yra puikiai suprantama. Jiems, atrodo, labiau negu mums, žinomi ir vaistai nuo grėsmės apsisaugoti, tarp kurių ir kultūrinis palikimas nėra tik vakarykštis sapnas. Šitai įtikinamai paliudija ir tik ką iš ten atvykęs inž. J. Miklovas, sausio 27 d. Drauge rašydamas:

„O „pilių“ senobiniai pamatai dar tebetarnauja dvasiniu ir kultūrinio pagrindu. Tai visų pirma sakytina, kad senasis, ypač grožinės literatūros palikimas, nepaprastai atitinka dabarties laikams Lietuvoje. Istorikas Simonas Daukantas, Adomas Mickevičius, vysk. M. Valančius, tautinio atgimimo patriarchas dr. Jonas Basanavičius, patriotas ir satyrikas dr. V. Kudirka, Julija Zemaitė su kaimo, su baudžiavos vaizdais, atgimstančios Lietuvos dainius poetas Maironis, V. Krėvė, Ciurlionis... Visi jie telieka didieji dabartinės, ypač jauniosios, kartos numylėtiniai.“

O kaipgi mes čia, laisvai pasirinktoje tremtyje, galvojame? Ar visa tai mums tikrai jau tik vakarykštis sapnas? Argi būtume pamirę tą istorijos eigoje besikartojantį stebuklą, kada nemirtingoji praeitis prikelia gyvenimui, veiklai ir naujam atgimimui lavonų tapusių vieno ar kito laikotarpio dabartį?

K. Br.

T. Kulakauskas

Serkšnas Vilniuje (ofortas)

NEPAKARTOJAMAS IR NEPAMIRŠTAMAS

Išpūdžiai iš pomirtinės dailininko Augiaus parodos

ONA BAUZIENE, Palatine, Ill.

Ankstybais piemenukas

Pomirtinės Pauliaus Augiaus grafikos darbų atidaryme spūstis nemaža. Paveikslai apgulti žiūrovų, bediskutojančių įvairiomis meno temomis, besirenkančių sau labiausiai patinkančius darbus. Nemažą būrio apgultas pats kampinis paveikslas. Tai Piemenukas — vienas iš pačių ankstyvųjų P. Augiaus darbų, kurį galima laikyti jo dar prieš-paryžietiškos kūrbybos pavyzdžiu. To laikotarpio darbų parodoje išstatyta nedaug. Turėdami galvoje menininko naudotą ksilografijos techniką ir tokios technikos nedidelės galimybės bei ribotumą, pažiūrėkime, kuo šis jo darbų laikotarpis pasižymi. Tai pirmieji dailininko žingsniai, dar neparodę tikrojo P. Augiaus kūrybinio veido. Stebėdami Piemenuką, negalėtume pasakyti, ar čia Augiaus, ar kurio kito jauno grafiko darbas. Šiame medžio raizinyje atvaizduota kaimo buities tematika, tačiau šalta ir sustingusi paprasto bei tiesaus linijizmo išraiškoje. Figūros vaizduojamos dar natūralizmo šviesoje, tiesa, su nemažu sentimentalizmo atspalviu, kas, gal būt, ir patraukia tuos nemažus būrius žiūrovų.

Skirtingos nuotaikos Paryžiuje

Sekime tolimesnius Pauliaus Augiaus žingsnius. Prieš akis Paryžius, prieš mus — jo Paryžiaus kūrybos laikotarpio darbai. Tuo metu gimė jo žemaičių vestuvių ir Petro Kurmelio ciklai. Žemaičių vestuvės, pagal Motiejų Valančių — tai žodžių ir figūrų kompozicija, vaizduojanti vestuvinius žemaičių papročius. Čia Augius jau atsipalaidavęs nuo natūralizmo. Figūrai medžio raiziny išreikšti jis ribojasi vien tik būtiniausiomis linijomis. Tos linijos stiprios, lankštos, tikros ir meniškai įdomios. Įvedamos taip pat kelios neryškios spalvos, kurios per daug neatkreipia žiūrovo dėmesio, bet pasilieka tik kaip fonas judom linijom išryškinti ir suteikia kūriniui tam tikro šviežumo. Tai darni žodžių ir linijų harmonija, supinta su liaudies ornamentika. Figūros lengvos, gyvos, linksmos ir žaismingos perduoda gyvai vestuvines nuotaikas ir papročius.

Tačiau beveik tuo pačiu metu P. Augius sukūrė visiškai skirtingų nuotaikų Petrą Kurmeli, pagal to pat vardo Žemaitės apysaką. Petro Kurmelio tragediją dailininkas vaizduoja juodai. Grubios linijos, juodų plokštumų derinys, primityvios kaimiškos figūros bei niūri aplinka savotiškai slegia. Rodos, viskas — gamta, daiktai ir žmonės — neša tą sunkią buitės našą. Tekstas nereikalingas; ir be jo žiūrovui perduodama Žemaitės nuotaika ir mintis.

Pilnutinis originalumas

Tremtyje dailininkas pateikia didesnio formato kūrinių ciklą, pavadintą Žemaitijos simfonijomis, kuriose atsiskleidžia pilnutinis žemaitiško kaimo gyvenimo vaizdas. Prieš akis iškyla Žemaitijos bažnyt-kaimiai su koplyčiomis, rūpin-tojėliais, šiaudinėmis pastogėmis, namie austomis priejuostėmis ir medinėmis klumpėmis. Augiaus žemaitį šiuose jo raiziniuose randame bekasanti bulves, becinantį j atlaidus, bevažiuojantį j turgų ar karves beganantį. Ir daiktai ir žmonės Žemaitijos simfonijose nustoja natūralinio charakterio. Jie tapę daugiau dekoratyviniu sim-

boliu. Juodų ir baltų dėmių ritmas, figūrų ir daiktų savotiškas apvalumas, bukas ir lyg prilipimas prie žemės žiūrovo akyse atsiveria nekin-tamu žemaitiškos būties formų vizijoje. Čia kaip tik ir išsiskleidžia pilnutinis Pauliaus Augiaus kūrybinis originalumas.

Žalčio pasaka

Šiuose jo raiziniuose vos pastebimos dekoratyviškumo žymės visu pilnumu išryškėja Žalčio pasakoje, viename iš gausiausių jo darbų ciklų. Dar studento suole Augius domėjosi liaudies menu, iki pagrindų jį išstudijavo bei pamėgo. Tuos liaudies meno motyvus stilizuo-tai ir, pasakytume, augiškai jis ir perduoda savo Žalčio pasakoje. Štai čia karūnuotas žal-tys šliaužia, ten daugialapis medis šakoją, kitur vėl marga-ziedė gėlė linguoja... Visur jaučiama pasakiška nuotaika ir didelis žiupsnis fantazijos.

Ir Mačernio poezija

Pagaliau prieiname prie pačių paskutiniųjų P. Augiaus darbų — Vytauto Mačernio poezijos iliustracijų. Čia ir vėl vaizduojamas tas pats kaimas, tie patys žmonės, tačiau visai skirtingoje šviesoje. Jie visi perkelti į tam tikrą sapnų ir fantazijos pasaulį. Linijos lankštos, gyvos, banguojančios. Viskas, rodos, eina, juda, bėga, visur pilna gyvybės. Ti-

pingiausia iš šio ciklo raizinių gal būtų Pavasario sonetų iliustracija (parodoje ji neišstatyta), kuri labiausiai alsuoja gyvybe. Joje medžiai, lyg daugybė rankų, kyla į dangų, paupiu skriete skrieja vaikų būreliai, paukščiai, išskėtę sparnus, padangėmis lydi pavasario simboli, išreikštą dūduojančios mergaitės pavidale. Mačernio poezijos puslapius beilustruodamas, P. Augius pasirodo visai naujas savo išil-ginių besidriekiančių linijų šoku, kuris yra efektingas, idomu ir tinkas poezijai iliust-ruoti.

Nepakartojamas ir nepamiršamas

Aplankius pomirtinę Pauliaus Augiaus darbų parodą, kurioje, gaila, ne visa jo kūryba išstatyta, žiūrovui kyla min-tus, ar ilgam Augiaus kūryba nebus neužmirštama ir kodėl. Paulius Augius, suradęs save, nesustojo vietoje. Jis nekopi-javo savęs, bet nuolat ieškojo naujos minties, idomesnės lini-jos ar labiau imponuojančios figūros. Kiekvieną kartą jis save naujai pristatydavo. Jo ta-lentas vystėsi nuolatinio ieško-jimo šviesoje, nuolatiniame ver-zimosi prie tikro, nekinamo, amžino grožio. Tuo būdu jo vardas liks įamžintas lietuvių grafikų istorijoje, liudydamas originalų, nepakartojamą ir nepamirštamą talentą.

Paulius Augius Valančių "Žemaičių vestuvių" iliustracija

KULTŪRINĖS VERTYBES UGDANT

(Atkelta iš 1 psl.)

jamos, palūkanos ir šiaip viso-kios kitokios aukos bei pajamos. Tokios pajamos įgalintų remti mūsų įvairius kultūrinius užsimojimus, kurie normaliai duotų nuostolius.

— Ką galėtumėt pasakyti premijų reikalu?

— Reikia tik pasidžiaugti, kad pradėtasis prieš 11 metų Lietuviškosios Knygos Klubo darbas skirti "Draugo" romanui premiją, susirado tiek daug pasekėjų. Kultūros Fondas iš savo pusės nori tapti irgi premijos teikėju. Šioji premija turėtų būti skiriama už didelės reikšmės kultūrinį darbą (čia turima galvoj organizacijos ar draugijos atlikti darbai kultūrinėje srityje) arba mokslo veiklą lietuvių ar svetimųjų kal-ba lietuviškąja tema, arba vei-ka, turintį informacinės reikš-mės apie Lietuvą užsieniečių tarpe. Šis dalykas sparčiai stu-dijuojamas.

— Ko Kultūros Fondas pageidautų iš lietuvių visuome-nės?

— Kultūros Fondas pagei-dautų, kad lietuviškoji visuo-menė, kiek galėdama, labiau remtų mūsų įvairius kultūri-nius pasireiškimus: koncertus, teatro vaidinimus, susirinki-mus, knygų leidyklas (pirkty daugiau knygų), lietuviškus laikraščius ir žurnalus, paremtų Kultūros Fondą, įsigydama jo leidinių, pirmąjį eilę vado-vėlių besimokančiam jaunimui, ir būtų dosni Kultūros Fondo reikalams. Tenelieka nei vie-nos lietuvių šviesuolio šeimos, neįsigijusios Aleksandryno ir neskaitančios Gimtosios Kal-bos.

Tik ekonomiškai pajėgus Kultūros Fondas pajėgs įgy-vendinti jam statomus lietuviš-kos bendruomenės didžiuosius uždavinius, — baigę pasikalbė-jimą Kultūros Fondo pirm. kun. S. Šantaras.

Paulius Augius

Zemaitės "Petro Kurmelio" iliustracija

ŽMOGUS IR MENAS

Prancūzo akademiko Rene Huyghe veikalo "Žmogus ir me-nas" pasirodė III ir paskutinis tomas. Jame bendradarbiaują žymūs tarptautiniai specialistai suveda žmonijos meniškų aspi-racijų bei plastinio apipavida-linimo balansą, pradedant pri-mityviškiausiom civilizacijom ir baigiant naujaisiais laikais. Šame paskutiniame tome nagri-nėjama: porocensinis laikotarpis, Barokas, Rytai ir To-limieji Rytai naujaisiais laikais, musulmonų pasaulis, Tolimųjų Rytų meno santykiai su Euro-pa, klasicizmas ir romantizmas, realizmas, impresionizmas ir modernusis menas.

Pabrėžtina, kad kiekvieno skyriaus pirmoji dalis "Formos, gyvenimas ir mintys" ryškina meno ir formų raidos būdin-žymūs tarptautiniai specialistai suveda žmonijos meniškų aspi-racijų bei plastinio apipavida-linimo balansą, pradedant pri-mityviškiausiom civilizacijom ir baigiant naujaisiais laikais. Šame paskutiniame tome nagri-nėjama: porocensinis laikotarpis, Barokas, Rytai ir To-limieji Rytai naujaisiais laikais, musulmonų pasaulis, Tolimųjų Rytų meno santykiai su Euro-pa, klasicizmas ir romantizmas, realizmas, impresionizmas ir modernusis menas.

Prie užkandžių gerti:
STUMBRINE, ZUBROVKA ir SKAIDRIJA
Prie kavos likerius:
LEMON-ICE, MIDUOL
Dėmesio!!! — Šiuos gėrimus rei-
kalaukite tiksliai su JEROME Co.
pilstytuvės lebeliu. — Rekomen-
duojame vokiškos firmos
WALL FLEISCHHAUER likerius
MOCCA ir CHERRY

SKIP'S SELF SERVICE Liquor Store

5515 SO. DAMEN AVE. ALL PHONES WA 5-8202
FEBRUARY — VASARIO 15, 16, 17 D. D.

ESCORTAL GRUN 112 PROOF GERMAN LIQUEUR	Fifth \$5.98
CRUSADER 10 YR. OLD PORTUGAL BRANDY	Fifth \$3.39
POPULAR BRAND OF GERMAN BRANDY	Fifth \$4.79
GRAIN ALCOHOL 190 PROOF U. S. F	Fifth \$4.89
ZYTANIA 100 PROOF POLISH VODKA DISTILLED FROM RYE	Fifth \$5.19
IMPORTED GERMAN STEINHAEGGER (GERMAN GIN)	Fifth \$4.49
CHOICE OF IMPORTED CHERRY, STRAW-BERRY, REDCURRANT, GOOSEBERRY, BLACKBERRY WINE	Fifth \$1.29
MOLINOS IMPORTED PORTUGAL RED OR WHITE WINE	Fifth .69c
ASSORTED GERMAN WINES 1960 VINTAGE	Fifth .89c
SOUTHERN COMFORT LIQUEUR	3.98

DRAGAS, šeštadienis, 1962 m. vasario mėn. 17 d.

5

Pašnekesys
— Pasakyk, kodėl žuvis nekalba?
— Įlisk į vandenį ir pamėgink kalbėti, tada suprasi...

SOPHIE BARCUS RADIO ŠEIMOS PROGRAMOS

Kasdien nuo pirmadienio iki penktadienio 10 iki 11 val. ryto. Šeštadieniai ir sekmadieniai nuo 8 iki 9:30 val. ryto. Vakaruškos pirmad. 7 val. vak.
VISOS PROGRAMOS IS WOPA
1490 kil. AM ir 1027 mg. FM
Tel. HEmlock 4-2413
7159 So. Maplewood Ave., Chicago 29, Ill.

TELEVIZIJAS
paprastas ir spalvotas nebrangiai taisyti ir patarnav. vietoje \$3.90, už dirbtuvės darbą — \$10.00 ir dalyv. Pigios paveikslinės lempos.
J. M. IGLINAS
2549 W. 69th St. IL 4 PR 6-1063

MOVING
Apdraustas perkraustymas iš įvairių atstumų
A. VILIMAS
3415 S. Lituanica Ave.
Tel. FRontier 6-1882

STIRBIS FUEL OILS
Aliejus virtuvei ir krosnims
"Geresnė ir pigesnė alyva"
Tel. HEmlock 4-6264
PETRAS STIRBIS
6741 So. Maplewood Ave.
Chicago 29, Ill.

Remkit dien. "Draugą"

APLANKYKITE SAVO TĖVYNĘ ŠI PAVASARĮ
Keliaukite populiariu, draugišku laivu
%BATORY
iš Quebec išplauki—Bal. 4 d.;
iš Montreal — Gegužės 4 d.
ir Birželio 8 d.

Rami ir patogiai kelionė iki Southampton, Copenhagen ir Gdynia (lenkijoje), o iš ten traukiniu arba automobiliu į visas rytines Europos dalis.

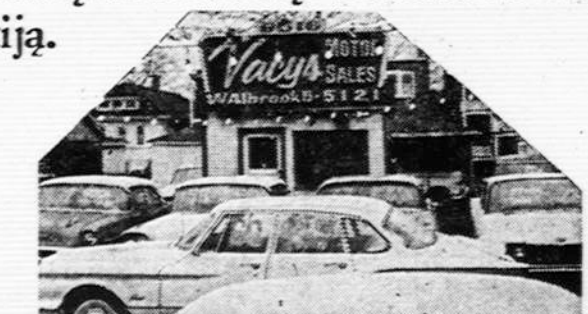
Batory—tai modernus, be dūmų švarus laivas, su nepaprastai gražiai išpuoštais svečių kambariais ir patogiomis erdvėmis kabinomis. Jūs pasidžiaugsite šiltu draugiškumu, tradiciniai puikiais valgiais ir mandagiu patarnavimu, siekiančiu patenkinti kelvičius ir jiems padėti.

275 svarai bagažo nemokamai!

Dėl rezervacijų ir informacijų pasitarkite su savo vietiniu kelių agentu arba

GDYNIA AMERICA LINE
220 BAY STREET TORONTO, CANADA

KAM PERMOKĖTI ir būti nepatenkintu, kad galima įsigyti puikų mažai vartotą betkokios firmos nuo 1956–1961 metų modelių garantuotą automobilį? Duodame 6-į mėn. garantiją.

VACYS MOTOR SALES
6516 S. Western Avenue, Chicago 36, Ill.
Telef. WAibrook 5-5121

PROPOSED RATE ON INVESTMENT ACCOUNTS

4 1/2%

join our stainless club

5 VIENETŲ PEILIO - SAUKSTŲ SETAS TAUPYTOJAMS DOVANŲ

Mūsų turtas viršija \$21,000,000.00

Už santaupas, įneštas mėnesio 15 d., nuosimėl mokami nuo to mėnesio 1-mos dienos.

VALANDOS:

Pirmad. nuo 9 iki 4
Antrd. " 9 iki 4
Trečiadieniai uždaryta
Ketvirt. nuo 9 iki 8
Penktad. " 9 iki 6
Šeštadien. " 9 iki 1

District Savings

AND LOAN ASSOCIATION

3450 South Halsted Street • Chicago 8 • Clifside 4-0106

ALBERT J. AUKERS, Prezidentas

Akademines Prošvaistės

Leidžia Lietuvos Studentų Sąjunga.
Redaguoja Rūta Kviklytė, 5747 S. Campbell, Chicago 29, Ill., Tel.: RE 7-3889

POLITINIS VEIKIMAS LSS SKYRIUOSE

ALGIRDAS BUDRECKIS, Elizabeth, N. J.

Ankstyvesniame Akademinių Prošvaisčių numery minėjome, kad LSS C. V., per Tarpautinių Reikalų Komisiją bando nustatyti ir koordinuoti lietuvių studentijos politinį veikimą.

Kiekvienas narys turėtų įsijungti

Šitas darbas neturėtų užsibaigti tik centrinės valdybos. LSS politinio veikimo pasisekimas priklauso nuo kiekvieno skyriaus — nuo kiekvieno nario įsijungimo į darbą. Duodamas pavyzdys: LSS centra v-ba parašo politikui X padėkos laiską už pritarimą Kongrese, skelbiant Lietuvos interesams naudingą rezoliuciją. Politikas X galvoja, čia LSS formalus dėkingumas ir baigta. O jei dar gauna 12 laišku nuo 12 LSS skyrių, jisai galvoja: „Mano poziciją tuo klausimu seka keliolika lietuvių kolonijų. Reiškia, turiu skaitytis su lietuvių opinija“. O jeigu dar kiekvieno skyriaus pavieniai nariai parašo jam padėkos laiskus, tai jis susidaro visai pozityvų įspūdį. Žodžiu, juo didesnis laiškinės propagandos tinklas, juo jis daugiau įtakingas.

Politinis vadovas skyriuje

Pageidautina, kad kiekvienas LSS skyrius paskirtų ar išrinktų vieną studentą, kaip politinį vadovą, tvarkyti politinį veikimą skyriuje. Patartina paskirti skyriaus vicepirmininką eiti šias pareigas. Šitas politinis vadovas, pasikviesdamas talkon ir ideologinių organizacijų bei LSS skyrių kompetetingus

asmenis, a) rašo padėkos laiskus tiems, kurie teigiamai atsiliepia spaudoje ar kalba apie lietuvių tautą, b) rašo protesto laiskus ir paaiškinimus tiems, kurie neigiamai ar neteisingai išsitaria apie lietuvių tautą, c) rašo straipsnius apie Lietuvą svetimtaučių periodikoje, d) rašo memorandumus atitinkamiems politikams ir įtakingiems asmenims, kada susidaro padėtis, galima išnaudoti Lietuvos nauda. Reikalui esant, skyriaus politinis vadovas gauna direktyvas iš Tarpautinių Reikalų Komisijos.

Veikime savo universitete

Taipogi, kiekvienas skyriaus narys savo iniciatyva galėtų prisidėti prie politinio veikimo, aktyviai dalyvaudamas savo universiteto debatų bei tarpautinių reikalų klubuose, studentų grupėse, pabrėždamas sovietinio kolonializmo rezultatus, Lietuvos pavergimą ir komunizmo demaskavimą.

LSS Tarpautinių Reikalų Komisija prašo kiekvieną skyrių paskirti politinį vadovą ir prisiųsti jo pavardę ir adresą Jūrai Gailluštei, 12805 Arlington Ave., Cleveland 8, Ohio.

Studentės straipsnis apie Čiurlionį

Stud. Birutė Sedlickaitė Nazareth College (Rochester, N. Y.) populiariame žurnale (Verity Fair), 1961 m. gruodžio mėn. numeryje, išspausdino ilgą straipsnį „M. K. Čiurlionis, pirmasis modernių laikų abstraktistas dailininkas“. B. Sedlickaitė savo straipsnyje

Birutė Sedlickaitė

griaua vyraujančią nuomonę, kad būk Kandinsky yra abstraktaus meno pradininkas. Tai esą netiesa, nes, kai Kandinsky 1911 m. pradėjęs dar tik piešti, tai M. K. Čiurlionis tais metais mirė. Straipsnyje ji aptaria dail. M. K. Čiurlionio žymiausius dailės kūrinius, pažymėdama jų stebėtiną ryšį su muzika. Primena ir jo žymų įnašą lietuvių muzikon.

Stud. B. Sedlickaitė šį pavasarį baigia Nazareth College anglų kalbą ir literatūrą. Veiklų vietos lietuvių bendruomenės choro, skautų, sporto ir kt. organizacijų narė. sb.

Po japoniška vyšnia

Dangaus žydrinė atsimušę tavo rausvos šakos
Burtų tinklais jos apgaubė mane,
O iš toli atošęs tūkstančio varpelių garsas
Užmigdė skausmą širdyje.
Ir audė man svajingą pasaką,
Svaigiai siūbuodami, žiedai
Apie našlaitį, kurs laimingas,
Ir pamotę, kuri gera.
Kaip gera, vyšnia, prisiglausti
Šio tavo grožio vėsumoj, —
Klausytis pasakos bebalsės,
Kurios neseiti negali.
Tu savojo likimo nežinai,
Ir tavo gėris nėra nuopelnai.
Iš pareigos neši ramybę šiton žemėn
Ir tavo veidas neapgaudinėja nieko.
Laiminga tavo prigimtis.
Ir aš mielai sutikčiau keistis vietom, —
Jei taip su ta viršgamtiska jėga
Galėčiau, kaip ir Tu, džiaugsminga širdimi
Priglaust pavargusį keleivį pakelėję,
Padidinant pasaulį laimę.

G. Zumbakienė Kompozicija (1961 m) V. Noreikos nuotr.

KAS, KUR IR KAIP?

Skautai Akademikai žiemos stovykloje J. Tamulaičio nuotr.

Ir filisteriai atsilanko į skautų akademikų žiemos stovyklą. Iš kairės į dešinę: A. Sidzikauskaitė, B. Klorientė, A. Klorė ir Z. Viskanta J. Tamulaičio nuotr.

• New Yorko ir New Jersey Lietuvių Studentų sąjungos skyriai š. m. vasario mėn. 3–4 suruošė Studijų Dienas. Atidarymas įvyko vasario 3 d. 12 val. Atletų Klube, Brooklyn, N. Y. Toliau sekė H. Blazio paskaita „Rezistencija Lietuvoje“ ir diskusijos tema „Lietuvių poezija amerikiečių akimis“. Šiom diskusijom vadovavo Algirdas Landsbergis ir dalyvavo keletas intelektualų amerikiečių. Dienos programa buvo užbaigta šokiais. Sekančią dieną, sekmadienį, Studijų dienos buvo tęsiamos toliau tema „Tautiškojo savokos pavergtoje Lietuvoje ir tremtyje“. Ši tema buvo prarasta diskusijų forma.

• Algis Saulis, einas spaudos atstovo pareigas LSS centro valdyboje, baigė Purdue utą, įsigydamas cheminės inžinerijos bakalauratą.

• Šį semestrą centro valdyba planuoja išleisti informacinį leidinį naujesiems nariams ir gimnazijai baigiantiems mokiniams. Leidinėlį tilps straipsnis apie LSS istoriją, tikslus, santvarką ir veiklą. Taip pat tilps panašūs straipsniai apie mūsų ideologines organizacijas. Šių straipsnių parašymu pasirūpino kiekvienos organizacijos centro valdyba.

• Vytas Germanas sutiko 1962 m. redaguoti Akademinių Skautų Sąjūdžio žurnalą „Mūsų Vytį“. Pereitais metais redaktorium buvo Antanas Dunzila.

• Vida Kanišauskaitė perėmė LSS Centro valdybos sekretorės pareigas.

• Jau sudaryta rinkiminė komisija, kuri praves LSS rinkimus vasaros pradžioje. Komisijos pirmininku sutiko būti buvęs pirmininkas Romas Stakauskas.

• Šiomis dienomis turėtų pasirodyti LSS leidžiamas nepe-

batėlę kartu su garbės organizacija Alpha Lambda Delta. Dalyvavo daug mokytojų ir apie du šimtus studentų.

• LSS Chicago skyrius sausio 26 d. Phi Sigma Phi patalpose surengė tradicinį Finis Semestrą. Grojo orkestras, o studentai šoko naują šokį — „Twist“. Dalyvavo nemažai studentų ir iš Urbanos.

• Sekantį rudenį ruošiamo Lietuvių Kultūros kongreso dienomis, centro valdyba, padedama architekto Muloko, nori suruošti jaunųjų studentų architektų parodą.

Sviestas Goethei

Kartą vaikščiojo Goethe ir Herderis. Eidami pro sodybą, užmatė, kad šeimininkė muša sviestą. Tai jie užėjo atsigerti. Kai šeimininkė nuėjo jiems atnešti atsigerti pieno, pagavo keletą žiogų ir įmetė į indą, kur buvo mušamas sviestas.

Po kelių dienų jie vėl išėjo pasivaikščioti tuo pat keliu ir sutiko tą pačią juos anąkart pagirdžiusią šeimininkę.

— Na, mamytė, kam pardavei sviestą?
— Ogi ponui ministeriui Goethei. Savo sviestą mes parduodame tik jo virėjui.

Jaunoji dailininkė Giedrė Zumbakienė

Giedrė pradėjo reikštis kaip dailininkė amerikiečių tarpe, dar tebestudijuodama Šv. Xavero kolegijoje Chicagoje. Trečius metus bestudijuodama, 1959 m. ji dekoravo mozaika De Kalb universiteto Newman Club koplyčios didįjį altorių.

Šiame numeryje talpinamos jos tapybos nuotraukos buvo išstatytos St. Xavier parodoje ir taip pat 1962 m. Barrett College parodoje. 1961 m. pavasarį gavo B. A. St. Xavier College. Dabartinis metu Giedrė dirba pedagogės darbu — dėsto meną Chicagoje.

Jaunimas mini Vasario 16-tąją

Studentų Sąjungos Chicago skyrius beveik kasmet ruošia Vasario 16-tosios minėjimą jaunimui. Šiemet minėjimas įvyko Jaunimo Namuose vasario 11 d., 2 val. p. p.

Programą pravedė skyriaus pirmininkas Povilas Tyrulis. Tėvas Kubilius atkalbėjo invokaciją, o Irena Suvaizdytė perskaitė nepriklausomybės paskelbimo aktą. Po to sekė konsulo Daužvardžio kalba, kurioje jis suminėjo praktiškus pasiūlymus, kaip studentai gali kovoti dėl Lietuvos. Jis pripažino, kad tokiais veiksmais kaip protestų rašymu „žemės nepajudinsi“, bet jeigu pareikši lietuvių tautos protestą, tai šis tas jau bus padaryta.

Sekė prelegento Algirdo Kaušlėno žodis, kuris išryškino konsulo Daužvardžio suglaustą kalbą. Tai nebuvo klausytojus pravirkdinanti kalba. Prelegentas pabrėžė, kad tauta nemiršta per vieną dieną, ir iš viso susidarė įspūdis, jog kalbą galima apibūdinti žodžiais, „lietuvis esame mes gimę, lietuvis norime ir būti“.

Meninę dalį atliko Jaunimo Centro ansamblis, kuris pašoko penkis tautinius šokius. Virgilija Vaičaitytė, neseniai atvykusi iš Lietuvos, padėklamavo eilėraštį.

*

Kaip matome iš aprašymo, minėjimo abidvi dalys praėjo puikiai. Matėsi, kad programa buvo tikrai gerai suplanuota.

R. K.

AMERIKIEČIŲ RAŠYTOJAI KALBA APIE LIETUVIŲ LITERATŪRĄ

Amerikiečių rašytojų pokalbis su lietuvių studentais įvyko vasario 3 d., Atletų klube, Brooklyne. Dalyvavo: Mr. Clark Mills, Green Oak redaktorius, poetas, kritikas; Mr. Theodore Melnechuk, poetas, Science and Technology žurnalo redaktorius, lietuvių poezijos vertėjas Green Oak antologijai; Mrs. Demie Jonaitis, poetė, vertėja G. O. antologijai; A. Landsbergis.

Mr. Mills daugiausiai kalbėjo apie technines vertimų prob-

le priekaištų išpildytą. Chicago skyriaus valdyba atliko savo darbą. Gaila, to negalima pasakyti apie minėjimo dalyvius, arba tiksliau pasakius, apie tą jaunimą, kuris minėjimą nedalyvavo.

Stebėjome minėjimo metu, kaip fotografai uoliai fotografavo organizacijų vėliavas ir prezidiumo narius. Bet gal jie būtų suteikę teisingesnį vaizdą, jeigu būtų atsukę savo aparatus į publiką, į tas tuščias kėdes, kurių publika neužpildė, ir kurios suteikė kapinyno, o ne jaunimo susirinkimo vaizdą.

Salėje, kurioje telpa apie 700 žmonių, susirinko vos apie du šimtus. Reikia pasidžiaugti nors tiek, kad tai buvo daugiausia pirmo ar antro kurso studentai. Minėjimo metu jie elgėsi tikrai mandagiai ir kultūringai, bet gaila, kad visgi jų buvo mažokai. Mes nepasigėdome tėvų ar šiaip jau vyresnių žmonių, nes ne jiems šis minėjimas buvo ruoštas, bet buvo liūdna, kad susirinko tiek mažai vyresnių studentų ir tų, kurie gal neseniai baigė studijas. Gaila taip pat, kad beveik nesimatė ir gimnazistų. Gal minėjimas nebuvo užtenkamai reklamotas, bet sekančiais metais tokios organizacijos kaip skautai, moksleiviai ateitininkai ar šeštadienių mokyklų mokiniai, irgi turėtų būti paraginti šiam minėjimui dalyvauti.

R. K.

lema ir bendravimą su vertėjais.

Mr. Melnechuk pabrėžė, kokią didelį įspūdį jam padarė lietuvių poezija, ypač Donelaičio. Jis taip pat iškėlė religinių bei satyrinių lietuvių poetų aukštą lygį.

Mrs. Jonaitis pabrėžė poezijos, ypač liaudies dainų, svarbą Lietuvos istorijoje; poezija buvusi etine ir estetinė sistema, padėjusi lietuvių tautai išsilaikyti jos didžiuosiuose neganduose.

A. Landsbergis savo įvade ir baigiamajame žodyje pareiškė, tarp kita ko, kaip lietuvių kalbos ir literatūros įnašas į pasaulio kultūrą yra vienatinis ir nepakartojamas, ir todėl jų vytymas ar mirtis būtų ne tik tautinis lietuvių, bet pasaulinis nuostolis.

Pokalbis ir jį sekusios diskusijos vyko anglų kalba, išskyrus A. Landsbergio žodį. Diskusijose gausiai dalyvavo studentai.

Pokalbio metu Mr. Clark Mills pareiškė, kad jau pradėtas paruošiamasis darbas lietuvių liaudies dainų rinkinei anglų kalba. Jis kvietė studentus talkininkauti pažodiniams vertimais.

Šis pokalbis buvo neįprastas vienu atžvilgiu: paprastai mes, lietuviai, stengiamės įrodinėti mūsų kultūros vertę svetimtaučiams, o vasario 3 d. popietę amerikiečių rašytojai pasakojo lietuvių studentams apie lietuvių literatūros grožį ir jos turtingumą.

Dalyvavę

Raktas

Ach, šitas raktas buvo nuo namų durų, nuo namų, kurie liko tėvynėje, tai buvo jų tėviškos durų raktas. Jie nežinojo, ar namai stovi dar, bet raktas buvo jiems kaip pažadas ir laidas, visokiose valandose jie saugojo jį ir neretai pasidėję prieš akis žiūrėjo, ir jiems rodėsi, kad atsidaro durys ir jie eina vidun. — N. Mazalaitė.

G. Zumbakienė Kompozicija (1962 m.) V. Noreikos nuotr.